

Фінансовий контроль з позиції правового регулювання в ЄС: аналіз перспектив розвитку в Україні

Галунько Валентин Васильович¹, Мосьондз Сергій Олександрович²

Опубліковано	Секція	УДК
15.11.2022	Право	342.7

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7516298>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті досліджено особливості регулювання фінансового контролю в Україні та ЄС. Метою цієї статті є дослідження науково-правових засад організації та здійснення фінансового контролю в Україні та в зарубіжних країнах (ЄС: Німеччина, Франція; США). Об'єктом дослідження є система фінансового контролю України та зарубіжних країн. Обґрунтовано важливість для України активізації трансформаційних процесів у фінансово контрольній сфері. Для вирішення цих питань необхідно оцінити засади фінансового контролю в Україні та в зарубіжних країнах, а також здійснити порівняння практики ЄС та України, а також аналіз перспектив розвитку фінансового контролю в Україні. Для вирішення поставлених завдань використано порівняльно-правовий метод, а також історичний та порівняльний методи, що дало змогу проаналізувати стан, проблеми та перспективи розвитку фінансового контролю в Україні та в зарубіжних країнах. Також у статті використано метод систематизації. Було зроблено висновок про брак належної практики та ефективної системи фінансового контролю в Україні та в зарубіжних країнах. Визначено, що важливим аспектом у цій сфері є впровадження досвіду передових технологій. Порівнюючи досвід ЄС та України, визначено, що процеси євроінтеграції та адаптація українського законодавства до стандартів ЄС у мають відіграти важливу роль у розвитку системи фінансового контролю в Україні.

Ключові слова: фінанси, державне регулювання, фінансове право, податки, контроль, державні фінанси, ЄС.

¹ академік Академії адміністративно-правових наук, доктор юридичних наук, професор, голова ГО «Академія адміністративно-правових наук», професор кафедри адміністративного права, інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін Київського національного університету інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

² доктор юридичних наук, професор, член ГО «Академія адміністративно-правових наук», проректор з навчальної, наукової роботи та якості освіти ПВНЗ «Університет сучасних знань»

Financial control from the position of legal regulation in the EU: analysis of development prospects in Ukraine

Annotation. The relevance of this work is determined by the need to study the foreign experience of financial control for further effective modernization in Ukraine, because financial control plays an important role in ensuring the effective use of funds in both the state and business sectors of the economy.

One of the priority directions of the European integration of Ukraine is the adaptation of the country's public finance management system to international standards in this area. Achieving this goal will largely depend on successful cooperation with international creditors and the implementation of economic reforms.

The article examines the peculiarities of regulation of financial control in Ukraine and the EU. The purpose of this article is to study the scientific and legal foundations of the organization and implementation of financial control in Ukraine and in foreign countries (EU: Germany, France; USA). The object of the study is the financial control system of Ukraine and foreign countries. The importance of intensifying transformational processes in the financial control sphere for Ukraine is substantiated. In order to solve these issues, it is necessary to assess the principles of financial control in Ukraine and in foreign countries, as well as to carry out a comparison of the practice of the EU and Ukraine, as well as an analysis of the prospects for the development of financial control in Ukraine. To solve the tasks, the comparative legal method, as well as historical and comparative methods were used, which made it possible to analyze the state, problems and prospects of the development of financial control in Ukraine and in foreign countries. The article also uses the method of systematization. It was concluded that there is a lack of proper practice and an effective system of financial control in Ukraine and in foreign countries. It was determined that an important aspect in this area is the introduction of experience in advanced technologies. Comparing the experience of the EU and Ukraine, it was determined that the processes of European integration and the adaptation of Ukrainian legislation to EU standards should play an important role in the development of the financial control system in Ukraine.

Keywords: finance, state regulation, financial law, taxes, control, state finances, EU.

Вступ

Актуальність цієї роботи визначається необхідністю вивчення зарубіжного досвіду фінансового контролю для подальшої ефективної модернізації в Україні адже фінансовий контроль відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного використання коштів як державного, так і підприємницького секторів економіки.

Одним із пріоритетних напрямів європейської інтеграції України є адаптація системи управління державними фінансами країни до міжнародних стандартів у цій сфері. Досягнення цієї мети значною мірою залежатиме від успішної співпраці з міжнародними кредиторами та впровадження економічних реформ.

Відповідно, тему фінансового контролю України та Європейського Союзу досліджували наступні вчені: Бортняк В.А., Бритченко Н.І. Богомолова, Кузьменко О., Дрозд О., Чорна В. О.О. Кравченко, С.С. Пінчук, Шульга Н.М. тощо.

Нормативно правові засади фінансового контролю України визначені Конституцією України, а також Законами України: "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність", «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», "Про Рахункову Палату України", "Про Кабінет Міністрів України", Податковим Кодексом України, Бюджетним Кодексом України та іншими чинними нормативно-правовими актами. Вже статтею 19 Конституції України вказано, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові

особи не зобов'язані діяти лише на підставі, в межах своїх повноважень і в порядку, визначеному Конституцією та законами України. Отже, дане наукове дослідження є оригінальним дослідженням, що має на меті вивчення правового регулювання фінансового контролю в ЄС та в Україні.

Результати

Перш за все маємо відзначити роль та значення фінансового контролю на загальнодержавному рівні. Ефективна система управління державними фінансами забезпечує фінансову основу для реалізації цілей держави на основі раціонального формування та розподілу державних коштів та ефективного контролю за їх рухом. Вітчизняна система контролю за державними витратами потребує суттєвого вдосконалення з огляду на значні видатки сектору державного управління та низьку ефективність державних інституцій, як зазначено у звітах міжнародних фінансових організацій, зокрема Світового банку. Така ситуація становить серйозний ризик не лише для відновлення економічного зростання та соціальної стабільності всередині країни, а й для повноправного членства у прогресивному світовому співтоваристві [1].

В Німеччині фінансовий контроль — це експертиза фінансово ефективної діяльності державного сектора. Мета полягає в тому, щоб визначити, чи правильно та ефективно виконується бюджет [1].

Історично склалося так, що він часто засновувався князем як частина виконавчої влади для контролю за рахунками його адміністрації, а в демократичній конституційній державі він доповнює затвердження бюджету парламентом. Початок зовнішнього фінансового контролю в Німеччині сягає ще 1714 року, коли король Пруссії Фрідріх Вільгельм I заснував Пруську загальну рахункову палату.

Відмітимо, що у Німеччині фінансовий контроль означає адміністративні дії офісів аудиту та пов'язаних з ним відділів.

При тому, під «фінансовим контролем» Ганс Герберт фон Арнім розуміє контроль за державними фінансами, який здійснюють аудиторські органи на федеральному рівні та рівні штатів, тобто аудиторські суди. У вузькому розумінні це не включає бюджетний контроль з боку парламенту [2].

Метою фінансового контролю є перевірка державних бюджетів на предмет правильності, регулярності та ефективності та виявлення будь-яких недоліків у бюджетному чи економічному управлінні. Оскільки це суверенна діяльність, це обов'язкове завдання зазвичай виконується державними службовцями.

Відповідно, фінансовий контроль відбувається в Німеччині на різних рівнях. Фінансовий контроль перевіряє рахунки ЄС, законність і правильність доходів і витрат, а також надійне фінансове управління (ст. 287 ДФЄС). У Німеччині це стосується фондів ЄС, якими керують федеральні або земельні органи влади в рамках спільного управління фондами.

Загалом, на федеральному рівні можна розрізнити:

- фінансовий контроль в ЄС - Європейська Рахункова палата;
- фінансовий контроль у федеральному уряді – Федеральна Рахункова палата;
- фінансовий контроль у федеральних землях – державні ревізійні служби;
- фінансовий контроль в муніципалітетах - муніципальна аудиторська асоціація, муніципальний нагляд, муніципальна ревізійна служба;
- фінансовий контроль на підприємствах - внутрішній аудит тощо.
- фінансовий контроль в різних формах спочатку доповнює бюджетне законодавство і забезпечує його виконання [1].

Як незалежний зовнішній аудитор ЄС, Рахункова палата ЄС представляє інтереси європейських платників податків. Сам він не має юридичних повноважень, але

виступає за краще управління бюджетом ЄС з боку Європейської комісії та звітує про фінансову ситуацію в ЄС.

В її повноваження входять:

- 1) перевірка доходів і витрат ЄС для правильного збору, витрат, інвестицій з доданою вартістю та обліку коштів ЄС
- 2) аудит людей або організацій, які керують коштами ЄС, наприклад, шляхом вибіркового перевірок в установах ЄС (переважно в Комісії), країнах ЄС і країнах, які отримують кошти ЄС
- 3) підготовка звітів про випробування з результатами випробувань і рекомендаціями для Європейської комісії та національних урядів
- 4) Повідомлення про підозри у шахрайстві, корупції чи будь-якій іншій незаконній діяльності до Європейського офісу по боротьбі з шахрайством
- 5) щорічний звіт для Європейського парламенту та Ради ЄС, який парламент розглядає перед тим, як затвердити управління Комісією бюджетом ЄС.
- 6) експертні висновки для політиків ЄС щодо кращого управління коштами та підвищення підзвітності громадянам.

Рахункова палата також публікує висновки щодо підготовчих актів, що впливають на управління фінансами ЄС, а також документи з позицією, аналізи та інші спеціальні публікації з фінансових питань.

Для того, щоб мати змогу ефективно виконувати свої завдання, Рахункова палата має бути незалежною від установ та органів, які вона перевіряє.

Робота Рахункової палати зосереджена насамперед на Європейській Комісії, оскільки ця інституція в першу чергу відповідає за виконання бюджету ЄС. Однак він також тісно співпрацює з національними органами влади, оскільки більшістю фондів ЄС (80%) управляє Комісія спільно з державами-членами [3]. Кожна держава-член надсилає свого представника до Рахункової палати. Протягом терміну відрядження, зазвичай шість років, вони повністю незалежні у своїй роботі. Тому Рахункова палата може самостійно вирішувати, що перевіряти [4].

Відбір членів узгоджується з Європейським парламентом. Потім їх офіційно призначає Рада міністрів.

Європейська Рахункова палата знаходиться в Люксембурзі. Весь кворум із 27 членів збирається приблизно двічі на місяць. Вони обговорюють свої звіти, які потім надаються особам, які приймають політичні рішення. Ці звіти та висновки додають цінності фінансовому менеджменту ЄС.

Існує три типи перевірки рахунків;

- фінансовий аудит: визначити, чи точно фінансові звіти відображають фінансовий стан, результати та рух грошових коштів за фінансовий рік.
- аудит відповідності: визначення того, чи всі фінансові операції відповідають відповідним нормам.
- аудит ефективності: визначення того, чи можна досягти поставлених цілей з найменшими можливими фінансовими інвестиціями та максимально можливою прибутковістю.

Рахункова палата поділяється на ревізійні групи, так звані палати. Звіти та висновки, складені там, подаються членам Рахункової палати для прийняття, через що вони стають офіційними [5].

Станом на 2022 рік Європейська Рахункова палата стежить за тим, щоб ЄС використовував свої кошти за призначенням відповідно до правил економічної ефективності. Звичайно, бюджетне законодавство ЄС має дотримуватися. Рахункова палата також може контролювати використання в країнах за межами Союзу, які отримують кошти з програм ЄС.

Інституції ЄС та певні національні органи зобов'язані надавати будь-яку інформацію, необхідну Європейській Рахунковій палаті для її перевірок. Вона має можливість подати позов до Європейського суду, якщо держава-член не видає необхідні тестові документи або якщо Європейська комісія відмовляється надати документи, що стосуються тесту [6].

Важливо вказати, що в ЄС державний внутрішній фінансовий контроль – це термін, який використовується Європейською Комісією в Розділі 32 Фінансовий контроль. Державний внутрішній фінансовий контроль являє собою повністю консолідовану систему управління, моніторингу, контролю та аудиту національних державних фондів і фондів ЄС, створених Урядом. Система державного внутрішнього фінансового контролю складається з:

- системи фінансового управління та контролю;
- внутрішній аудит; та
- гармонізація внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту [7].

Третя європейська директива від 26 жовтня 2005 року щодо боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму вимагає від держав-членів ефективного моніторингу застосування системи фахівцями, які підпадають під її дію.

Цей моніторинг має здійснюватися контролюючим органом або так званим «наглядним» органом. У разі невиконання своїх зобов'язань і без шкоди для можливого кримінального провадження, професіонали повинні бути піддані «ефективним, пропорційним і стримуючим» адміністративним або дисциплінарним санкціям [8].

З метою забезпечення законності та ефективності адміністрування зовнішній фінансовий контроль Федерального відомства адміністрації проводить перевірки у федеральній адміністрації на додаток до Федеральної рахункової палати. На підставі розділу 109 (2) Федерального бюджетного кодексу перевіряються рахунки та бюджетне та економічне управління корпорацій, установ і фондів публічного права, які фінансуються федеральним урядом.

Крім аудиторської діяльності фінансовий контроль надає особливого значення консультаціям. У випадку новостворених інституцій це може бути основним напрямком роботи. Відділ фінансового контролю отримує наказ про проведення чергової перевірки цих публічно-правових юридичних осіб від органу, який відповідає за фінансування та виконує функції юридичного контролю.

Перевірка є частиною внутрішньої процедури виписки закладу. Таким чином, фінансовий контроль перевіряє, як правило, щорічно фінансовий рік, який підлягає завершенню. Встановлені факти та їх правова оцінка узагальнюється фінансовим контролем як зовнішнім незалежним від керівництва органом у аудиторському звіті, який потім отримує комітет, відповідальний за звільнення. У звіті Фінансовий контроль дає рекомендацію щодо того, чи слід звільнити установу, умовно звільнити чи не звільнити. Виписка означає визначення того, що рахунки були складені правильно, економічний або бюджетний план був належним чином реалізований [9].

У Франції нагляд за банками та страхуванням здійснює Управління пруденційного контролю та врегулювання. Управління пруденційного контролю та врегулювання є адміністративним органом, грошово-фінансовий кодекс якого встановлює незалежність для виконання своїх завдань і фінансову автономію [10]. Стаття L.561-36 Валютно-фінансового кодексу визначає наглядові органи, відповідальні за забезпечення належного застосування системи для більшості професій, які підпадають під цю систему.

Далі, в Франції існує посада фінансового контролера. Професія фінансового контролера вимагає великої універсальності та може здійснюватися як у фірмі, так і в

компанії. Саме він відповідає за контроль витрат, рахунків і фінансів, забезпечуючи їх достовірність і регулярність відповідно до чинного законодавства і стандартів бухгалтерського обліку.

Центр фінансового менеджменту, фінансовий контролер, покликаний працювати в тісній співпраці з різними оперативними членами (інженерами, торговими представниками тощо) та власниками інформації своєї компанії, і повинен перевіряти рахунки-фактури та архіви.

Його роль радника змушує його подавати письмові звіти своєму керівництву, давати свої рекомендації щодо документів і рахунків, з якими він консультувався, а також щодо фінансового управління та адміністративних процедур. Він є тим, хто готує бюджет для різних підрозділів компанії.

Фінансовий контролер може виконувати свої завдання протягом року, а також сезонно, у більш конкретних місяцях і в обмежені терміни [11].

Важливим є досвід Сполучених Штатів Америки в даному напрямі [12]. Масштабна кредитна криза 2008 року спровокувала кілька гучних фінансових крахів і викликала широкі дебати про те, як уряд США регулює фінансові ринки. Крім зусиль, спрямованих на вирішення негайної кризи ліквідності, політики розглядають довгострокові зусилля, спрямовані на суттєву реорганізацію правил, що регулюють фінансові ринки, і регулюючі органи, відповідальні за їх дотримання [13].

Яскравим прикладом ефективною комбінованої системи державного фінансового контролю є США. У Сполучених Штатах існують численні агентства, призначені для регулювання та нагляду за фінансовими установами та фінансовими ринками, зокрема Федеральна резервна рада, Федеральна корпорація страхування вкладів і Комісія з цінних паперів і бірж. Хоча ефективність, з якою ці регулюючі органи виконують свою роботу, іноді ставиться під сумнів, кожен із них був створений для забезпечення розумного регулювання ринків і захисту інвесторів і споживачів [14].

Федеральна резервна рада є одним із найбільш визнаних регулюючих органів. Таким чином, цей орган часто звинувачують в економічних падіннях або проголошують стимулюванням економіки. Він відповідає за вплив на гроші, ліквідність і загальні умови кредитування. Її основним інструментом реалізації монетарної політики є її операції на відкритому ринку, які контролюють купівлю та продаж цінних паперів казначейства США та цінних паперів федерального агентства. Купівля та продаж можуть змінити кількість резервів або вплинути на ставку федеральних фондів— процентна ставка, за якою депозитарні установи позичають залишки іншим депозитарним установам овернайт. Рада також здійснює нагляд і регулювання банківської системи для забезпечення загальної стабільності фінансової системи. Федеральний комітет з відкритих ринків визначає її дії [14].

У США вищим органом фінансового контролю на федеральному рівні є Управління звітності уряду США. Управління звітності уряду США є незалежною позапартійною агенцією, яка служить Конгресу та американському народу. ДАБІ забезпечує стандарти внутрішнього контролю, фінансового аудиту та інших видів державного аудиту (контролю). Має доступ практично до всіх фінансових документів міністерств і відомств. Від імені палат і комісій Конгресу США або навіть окремих конгресменів Управління звітності уряду США може оцінювати ефективність урядових програм і діяльності федеральних агентств; проводити спеціальні обстеження та перевірки обґрунтованості цін на продукцію, фінансово-економічних аспектів та контрактів Міноборони. Інспектори ДАБІ також перевіряють діяльність аудиторів виконавчої влади. В окремих випадках перевірки проводяться за погодженням із слідчими органами Міністерства юстиції та іншими органами, наділеними відповідними повноваженнями У результаті Управління звітності уряду США

забезпечує Конгрес, керівників виконавчих органів і громадськість своєчасною, підтвердженою, неупередженою інформацією, яка може бути використана для покращення управління та економії мільярдів доларів платників податків. Державний фінансовий контроль у Сполучених Штатах представлений головним чином Адміністративно-бюджетним управлінням при Президентові, а також інспекційними службами в міністерствах і відомствах. Адміністративно-бюджетне управління наглядає за впровадженням його бачення у виконавчій владі Президента США.

Отже, фінансові установи, фінансові ринки та фінансові продукти в Сполучених Штатах переважно контролюються федеральними агентствами та підпорядковуються федеральним законам. Головним винятком є страхова галузь, яка регулюється переважно окремими державами.

В Україні до системи органів фінансового контролю входять Мінекономіки як уповноважений орган з питань закупівель, Державна аудиторська служба, Комітет Верховної Ради України з питань бюджету (Парламент), Державна фіскальна служба України (управління доходів) та Рахункова палата України (вищий контрольно-ревізійний орган) [15].

Загалом, сучасний етап розвитку економіки України характеризується низкою кризових явищ, нестабільністю зовнішньо- та внутрішньополітичного середовища та іншими негативними явищами. Безперечно, всі ці фактори впливають на якість управління державними фінансами. За таких умов ефективний державний фінансовий контроль є першочерговою потребою держави. Для побудови системи державного фінансового контролю, яка б могла ефективно виконувати контрольну функцію державних фінансів, необхідно сформулювати чіткі та зрозумілі концептуальні основи державного фінансового контролю [16].

Вважаємо, що неефективний контроль сприяє розвитку інших фінансово економічних проблем в країні. Між підвищенням рівня корупції та послабленням ефективності державного фінансового контролю існує пряма взаємозалежність [17].

Кузьменко О., Дрозд О., Чорна В. вказують, що розквіту корупції в Україні сприяє неефективність державного фінансового контролю в Україні через відсутність законодавчого регулювання його здійснення та координації в діяльності різних контролюючих органів, слабкість законодавчої та методологічні основи їх діяльності. Вони визначають правотворчу, право виконавчу та правоохоронну діяльність, координують функціонування фінансово-правового регулювання [18].

Сучасний рівень розвитку національних державних фінансів свідчить про нагальну необхідність удосконалення правової, організаційної, економічної та інформаційної основи державного фінансового контролю. Для досягнення цих цілей держава має вдосконалити існуючий законодавчий контроль, створити відповідні веб-ресурси тощо. Ця діяльність має бути спрямована на підвищення ефективності контролю за накопиченими чи витраченими державними фінансами.

Для досягнення цих цілей держава має вдосконалити існуючий законодавчий контроль, створити відповідні веб-ресурси тощо. Ця діяльність має бути спрямована на підвищення ефективності контролю за накопиченими чи витраченими державними фінансами. Пропоновані кроки передбачають сприяння переходу на міжнародні принципи державного аудиту, розвиток механізмів державного фінансового контролю, підвищення ефективності контрольних функцій за накопиченням і витрачанням державних коштів [19].

Ефіменко Г. вказує на необхідність постійного вдосконалення системи фінансового контролю з урахуванням стрімких змін економічних механізмів державного та громадського управління [20].

Калетнік, Х. та Здирко, Н. рекомендують запровадити та використовувати єдиний звіт про бюджетні правопорушення, що полегшить комунікацію між контролюючими органами та дозволить отримувати, обробляти та зберігати великі обсяги інформації за результатами перевірок [17].

Як доцільно відзначають Пустовіт Ю., Тімашов В. та Берхер А. міжнародні принципи фінансового контролю частково відзначені в науковій літературі України, але цього недостатньо для того, щоб вони стали провідними ідеями, фундаментальною основою розвитку системи фінансового контролю європейського зразка в Україні. Вченими пропонується вдосконалити нормативно-правове забезпечення державного фінансового контролю: керувати подальшою розробкою концептуальних засад системи державного фінансового контролю, їх класифікації; у галузевому законодавстві, конкретизувати принципи державного фінансового контролю відповідно до його видів; доповнити Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні». Передбачено перелік засад реалізації державного фінансового контролю в Україні, що стане одним із значущих кроків на шляху євроінтеграції України до Європейського Союзу [21].

Відповідно, Український уряд ще не повністю використовує свою можливість створити більшу прозорість, хоча це є ключовим аспектом належного фінансового управління. Ініціативи прозорості, а саме ProZorro, ProZorro, Sale та e-Data, які раніше не були державними, пропонують тут потенціал. Однак охоплення відповідних інтернет-платформ все ще є занадто низьким, і їх ефективність ще не забезпечена в довгостроковій перспективі.

Вчені Н. Пантелєєва, С. Криниця, Ю. Жежерун, М. Ребрик та Л. Потапенко вважають, що розвиток новітніх фінансових технологій – FinTech є драйвером цифрової трансформації фінансових послуг [22].

Під тиском громадянського суспільства та міжнародних зацікавлених сторін український уряд розпочав реформи, щоб зробити фінансове управління більш прозорим, протидіяти корупції та наблизитися до стандартів ЄС і міжнародних стандартів [23]. Проте прихильники пострадянської адміністративної традиції чинять опір і гальмують впровадження реформи. Угода про асоціацію з ЄС вимагає фундаментальних змін в системі фінансового контролю. Однак Міністерство фінансів досі не повністю впровадило ці законодавчі зміни. Таким чином, можна визначити, що правове регулювання фінансового контролю має бути переглянуте відповідно до вимог сучасних викликів та процесів євроінтеграції.

Висновки

Сучасна система фінансового контролю свідчить про нагальну потребу адаптації законодавства України до вимог ЄС та потребує вдосконалення правової, організаційної, економічної та інформаційної основи управління національними фінансами. Для досягнення цих цілей Україна повинна покращити існуючий законодавчий нагляд і створити відповідні веб-ресурси. Ця діяльність має бути спрямована на підвищення ефективності контролю за накопиченими або витраченими державними фінансами.

Так як Угода між ЄС і Україною передбачає фундаментальні зміни систем управління фінансами. Однак Міністерство фінансів ще не в повній мірі імплементувало ці законодавчі зміни. Отже, можна зробити висновок про необхідність перегляду правового регулювання фінансового контролю відповідно до вимог сучасних викликів та процесу євроінтеграції.

Перспективами подальших досліджень є порівняння законодавства України в сфері регулювання фінансового контролю з досвідом ЄС.

Список використаних джерел

1. K. Scheller: Finanzkontrolle, Version 08.06.2022, 09:10 Uhr, in: Staatslexikon8 online, URL: <https://www.staatslexikon-online.de/Lexikon/Finanzkontrolle>
2. Grundprobleme der Finanzkontrolle'; Von Professor Dr. Hans Herbert 'Von Arnim, Speyer URL: <https://dopus.uni-speyer.de/frontdoor/index/index/year/2016/docId/897>
3. Europäischer Rechnungshof (EuRH) URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/eca_de
4. Der Europäische Rechnungshof URL: <https://www.bundesregierung.de/bregde/themen/europa/wie-funktioniert-europa/der-europaeische-rechnungshof>
5. Europäischer Rechnungshof URL: <https://www.europaimunterricht.de/eu-rechnungshof>
6. Europäischer Rechnungshof URL: <https://www.eu-info.de/europa/europaische-institutionen/europaeischer-rechnungshof/>
7. Financial Control URL: <http://finance.gov.mk/financial-control-2/?lang=en>
8. Les autorités de contrôle URL: <https://www.economie.gouv.fr/tracfin/autorites-controle>
9. Finanzkontrolle URL: <https://www.bva.bund.de/SharedDocs/Aufgaben/DE/F/finanzkontrolle.html>
10. Qu'est-ce que l'ACPR ? URL: <https://acpr.banque-france.fr/lacpr/presentation/quest-ce-que-lacpr>
11. Fiche métier: contrôleur financier URL: <https://www.fedfinance.fr/candidats/travailler-en-comptabilite-et-finance/fonction-controleur-financier>
12. Reznik, O., Olga Getmanets, O., Kovalchuk, A., Nastyuk, V., Andriichenko, N. 2020. Financial security of the state. Journal of Security and Sustainability Issues, 9(3), 843-852. [https://doi.org/10.9770/jssi.2020.9.3\(10\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2020.9.3(10))
13. The U.S. Financial Regulatory System URL: <https://www.cfr.org/background/financial-regulatory-system>
14. What Agencies Oversee U.S. Financial Institutions? URL: <https://www.investopedia.com/ask/answers/063015/what-are-some-major-regulatory-agencies-responsible-overseeing-financial-institutions-us.asp#:~:text=Federal%20Reserve%20System,-Probably%20the%20best&text=The%20Fed%20is%20the%20central,Treasury%20and%20federal%20agency%20securities>
15. Ukraine 2019 URL: <https://www.pefa.org/node/3676>
16. Dikan L. V. Public internal financial control reforming in Ukraine: conceptual foundations and practices / L. V. Dikan, E. V. Deineko, D. V. Kalinkin // Economic Annals-XXI – 2017. – № 165 (5-6). – С. 60-65.
17. Kaletnik, H., & Zdyrko, N. (2021). Public financial control in Ukraine: state, problems, prospects. Economic Annals-XXI, 187(1-2), 163-176. doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V187-16>
18. Kuzmenko, O., Drozd, O., & Chorna, V. (2018). Financial control as a means of countering economic corruption in Ukraine. Baltic Journal of Economic Studies, 4(4), 233-237. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-4-233-237>
19. State audits in modern Ukraine: Issues, challenges, perspectives/ Gurzhii, Taras; Deshko, Lyudmyla; Gurzhii, Anna; Berlach, Anatolii; Radyshevskaya, Olesia. Viesoji Politika ir Administravimas; Vilnius (2019): 281-298.